

งานคานการ เขียนและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันนี้ ได้มีผู้สนใจเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษามากขึ้น และได้ทำการวิจัยปัญหาการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม ตลอดจนวิเคราะห์แบบเรียนในหมวดวิชาสังคมศึกษากันอย่างกว้างขวาง สำหรับการวิจัยเรื่อง การเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ มีงานวิจัยอื่น ๆ ที่มีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ คือ

ในปี พ.ศ. 2509 ไฉยารัตน์ เปี่ยมเพิ่มพูน¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเกี่ยวกับการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดพระนคร" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาวิธีสอนของครู ทัศนคติ ปัญหาและข้อเสนอแนะทั้งของครูและนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนเทศบาล ตัวอย่างประชากร จำนวน 324 คน เป็นครู 63 คน และนักเรียน 261 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของวิชาหน้าที่พลเมือง แต่ยังคงใช้การสอนแบบบรรยายอยู่มาก ครูจัดกิจกรรมเพื่อฝึกความเป็นพลเมืองก็ให้แก่แก่นักเรียนน้อยมาก การสอนมุ่งพัฒนานักเรียนตามแนวที่หลักสูตรได้กำหนดความมุ่งหมายไว้ ครูประสบปัญหาเรื่องอุปกรณีน้อย สำหรับนักเรียนมีความคิดเห็นว่า วิชาหน้าที่พลเมืองมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน แต่ก็ไม่ชอบเรียนเพราะไม่สนุก ไม่มีกิจกรรมในการเรียน คะแนนน้อย และเนื้อหาวิชาหน้ามือหาย ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูควรศึกษาถึงวัตถุประสงค์ในการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองให้เข้าใจชัดเจนเสียก่อน และควรศึกษาถึงความสนใจของเด็กด้วย

¹ไฉยารัตน์ เปี่ยมเพิ่มพูน, "การศึกษาเกี่ยวกับการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509).

ในปีเดียวกันนี้ สุธรรมมา สุจริตตานนท์² ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษา 7 ในโรงเรียนสาธิต 4 แห่งในจังหวัดพระนคร" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการสอนของครู และการเรียนของนักเรียนเกี่ยวกับวิชาหน้าที่พลเมือง ตลอดจนศึกษาทัศนคติ ปัญหา และข้อเสนอแนะของครูและนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังประชากรที่เป็นตัวอย่างในโรงเรียนสาธิต 4 แห่ง มีนักเรียนชั้นประถมศึกษา 7 จำนวน 300 คน ครู 7 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนส่วนมากมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง และเห็นว่าเนื้อหาไม่น่าสนใจ บางตอนยากเกินไป ส่วนรูปแบบของแบบเรียนก็ไม่สะดวกตา รูปภาพภายในเล่มมีน้อย ไม่ชวนให้สนใจเนื่องจากเป็นภาพเกี่ยวกับของจริงซึ่งเด็กเห็นอยู่เสมอ นักเรียนมีความคิดเห็นว่า การที่จะเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองได้ดี ก็คือจะต้องท่องจำให้ได้ นักเรียนไม่ชอบร่วมกิจกรรม และเห็นว่าครูใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนน้อย จึงไม่มีสิ่งชักจูงใจให้อยากเรียน ส่วนครูผู้สอนวิชาหน้าที่พลเมืองมีความคิดเห็นว่า วิชาจำเป็นที่จะต้องสอนนักเรียน ครูยังมีปัญหาเรื่องความแม่นยำในเนื้อหาที่จะใช้สอน และปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ประกอบการสอน และมีครูเป็นจำนวนมากที่มีความเห็นว่า การใช้อุปกรณ์เป็นการสิ้นเปลืองทุนทรัพย์ ครูเสนอแนะว่า โรงเรียนควรมีหนังสือค้นคว้าให้มากกว่านี้ และควรมีการปรับปรุงวิธีสอนให้น่าสนใจมากกว่าที่เป็นอยู่

ในปี พ.ศ. 2510 ศิริมา พอค้า³ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนครที่มีต่อวิชาหน้าที่พลเมือง" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจ

²สุธรรมมา สุจริตตานนท์, "การศึกษาการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษา 7 ในโรงเรียนสาธิต 4 แห่งในจังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509).

³ศิริมา พอค้า, "ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนครที่มีต่อวิชาหน้าที่พลเมือง" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510).

ทัศนคติและความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนคร ที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ตลอดจนปัญหาในการเรียนวิชานี้ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาหน้าที่พลเมือง ทั้งนี้ เนื่องจากการสอนของครู เนื้อหาวิชา และแบบเรียน ไม่ชักจูงให้นักเรียนเกิดความสนใจเท่าที่ควร นักเรียนชอบการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองโดยครูเปิดโอกาสให้ซักถาม มีกิจกรรม และมีอุปกรณ์การสอน สำหรับการวัดผลนั้น นักเรียนชอบขอทดสอบแบบปรนัย และชอบการทดสอบแบบใช้ความนึกมากกว่าการจำ นักเรียนชอบเรียนวิชานี้เวลาเช้า ปัญหาในการเรียนคือครูสอนไม่ค่อยเข้าใจ ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ในการสอนครูควรให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นแก่นักเรียน และการปรับปรุงการเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย

ในปี พ.ศ. 2510 พานี แสงกิจ⁴ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษา และทัศนคติของครูและนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาให้ดีขึ้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูโรงเรียนรัฐบาลทั้งโรงเรียนชาย โรงเรียนหญิง และโรงเรียนสหศึกษาในจังหวัดพระนคร รวม 18 แห่ง จำนวนประชากร 728 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูและนักเรียนส่วนมากมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา แต่ครูมีปัญหาด้านการสอนที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากมีชั่วโมงสอนมากเกินไป ต้องสอนหลายวิชา และมีงานพิเศษที่ต้องทำอีกมาก นักเรียนมีความรับผิดชอบเป็นส่วนมาก เกี่ยวกับอุปกรณ์ ครูประสบปัญหามาก เพราะอุปกรณ์น้อย ครูจึงต้องใช้เงินส่วนตัวจัดหา มา ส่วนค่าน

⁴พานี แสงกิจ, "แนวความคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510) (อัคราเนา).

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น ผู้บริหารได้ให้ความร่วมมือปานกลาง ผู้ปกครองนักเรียนไม่ค่อยเห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรม และปัญหาที่สำคัญคือนักเรียนขาดความสนใจ และไม่เห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาค้วย

ในปี พ.ศ. 2514 สมจิตร วัฒนกุล⁵ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามเพศ และประเภทของโรงเรียน เป็นโรงเรียนมัธยมแบบประสม และมัธยมศึกษาสายสามัญ ตลอดจนศึกษาสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียนกลุ่มที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี และใช้แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางบ้าน โดยมีตัวอย่างประชากรนักเรียนจากโรงเรียนมัธยมทั้ง 2 ประเภท รวม 400 คน สรุปผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนหญิงโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจไม่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาของบิดามารดาของนักเรียนหญิงโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ มีแนวโน้มสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ และสภาพแวดล้อมภายในบ้านนี้ช่วยส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีได้ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ ค้วย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ทางโรงเรียนและครูต้องพยายามจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ช่วยส่งเสริมนักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี การสอนของครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรม แสดงความคิดเห็น ฝึกหัดค้นคว้า และฟังจากวิทยากรบ้าง ตลอดจนการจัดเด็กไปสู่ชุมชน

ในปี พ.ศ. 2515 พูลสุข เรื่องไทย⁶ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสอนวิชาหน้าที่

⁵สมจิตร วัฒนกุล, "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514).

⁶พูลสุข เรื่องไทย, "การสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

พลเมืองในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะของครูและนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะข้อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังตัวอย่างประชากรซึ่งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ โดยมีจำนวนนักเรียน 300 คน และครู 20 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูและนักเรียนต่างก็เห็นความสำคัญของวิชาหน้าที่พลเมือง แต่การเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นยังไม่มีประสิทธิภาพพอ เพราะครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย นักเรียนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และแก้ปัญหาได้เท่าที่ควร ครูให้คะแนนผู้เพิ่มเติมน้อย และยังคงใช้แบบเรียนเพียงเล่มเดียวอยู่ ครูประสบปัญหาเรื่องขาดแคลนอุปกรณ์ประกอบการสอน ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ครูสอนวิชาหน้าที่พลเมืองควรพยายามปรับปรุงตนเองด้วยการหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งวิชาการและวิธีการสอน โดยพยายามใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ และวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิชานี้

ปี พ.ศ. 2515 ลัดดา อมรพันธุ์⁷ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบวิชาหน้าที่พลเมือง และค้นหาข้อเสนอแนะซึ่งจะเป็นแนวทางของครู นักเรียน บรรณารักษ์ และผู้สนใจทั่วไปในการเลือกหรือเขียนหนังสืออ่านประกอบสำหรับวิชานี้ ผลการวิจัยปรากฏว่า หนังสืออ่านประกอบวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ยังมีข้อบกพร่องอยู่คือไม่มีความแข็งแรงทนทาน การเย็บเล่มและการใช้กระดาษไม่ดี การจัดเรื่องไม่ดี ไม่มีลำดับและขาดความเชื่อมโยงระหว่างบท เครื่องช่วยประกอบการอ่านมีน้อยหรือไม่มีเลย มุ่งแต่จะบรรจุเนื้อหามากเกินไป ทำให้ขาดภาพประกอบ แผนภูมิ แผนผัง กรรณิชนิพนธ์เรื่อง เป็นต้น ส่วนข้อดีของหนังสือเหล่านี้ปรากฏในคำนำผู้แต่ง เนื้อหา ปีที่

⁷ลัดดา อมรพันธุ์, "การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

แต่ง หรือปีที่พิมพ์หนังสือ และภาษาที่ใช้ คือผู้แต่งเป็นผู้มีความรู้และความชำนาญ เนื้อหาและรายละเอียดมีความถูกต้อง เพียงตรง และทันสมัย สามารถใช้ประกอบการเรียนได้ การใช้ภาษาเป็นที่เข้าใจง่าย ถ้าเป็นคำศัพท์ใหม่ หรือศัพท์เฉพาะก็จะมีคำอธิบายด้วย

ในปี พ.ศ. 2516 ดวงกมล วานิช⁸ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิต ต่อการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสาธิต ต่อการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ตลอดจนข้อเสนอแนะของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังประชากรที่เป็นตัวอย่าง จำนวน 300 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจในเนื้อหาของวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทุกเรื่อง แต่อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนชอบวิธีสอนของครูซึ่งนำเอาเหตุการณ์ปัจจุบันเข้ามาเกี่ยวข้องกับบทเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ชอบการสอนโดยให้ครูนำอุปกรณ์มาประกอบบทเรียนมากกว่าการสอนแบบบรรยาย และนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าวิชาหน้าที่พลเมืองเป็นวิชาที่ช่วยให้เข้าใจถึงสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตน ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ครูผู้สอนวิชาหน้าที่พลเมือง ควรพยายามปรับปรุงตนเองด้วยการหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ทั้งในด้านเนื้อหาวิชา วิธีการสอนใหม่ ๆ และอุปกรณ์การสอน ตลอดจนติดตามเหตุการณ์ปัจจุบันเสมอ เพื่อครูจะได้มีความรู้ที่กว้างขวาง และทันสมัย ซึ่งเป็นเครื่องจูงใจจิตใจให้นักเรียนอยากเรียน ไม่เกิดความเบื่อหน่าย

ทรอย ฮอลิเดย์⁹ (Troy Holliday) ได้เขียนบทความถึงบทบาทของโรงเรียนในการสร้างความเป็นพลเมืองที่ว่า ปัจจุบัน โรงเรียนมีความรับผิดชอบในการพัฒนาความเป็น

⁸ดวงกมล วานิช, "ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิต ต่อการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517).

⁹Troy Holliday, "Better Training Means Better Citizen," The Social Studies, Vol. 59, No. 4 (April, 1968), pp. 169-171.

พลเมืองก็มากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองมีเวลาให้บุตรของตนน้อยลง และถ้าหากมุ่งที่จะเตรียมนักเรียนเพื่อรับหน้าที่ในสังคมประชาธิปไตยแล้ว โรงเรียนยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น เพราะโรงเรียนมีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กมากกว่าสถาบันอื่น ๆ ในสังคม ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องระมัดระวังในการฝึกฝนความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน และจากรายงานการวิจัยทางการศึกษาหลายครั้งพบว่า การสอนอย่างเป็นแบบแผน (Formal Instruction) ในวิชาหน้าที่พลเมือง ได้ผลเพียงเล็กน้อยในการพัฒนาความนิยม และพฤติกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้เป็นพลเมืองดี แต่สภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไปในโรงเรียนและในชุมชนก็มีความสำคัญในการฝึกฝนความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน ดังนั้น โรงเรียนจึงควรวางแผนการปรับปรุงการสอน เพื่อฝึกฝนอบรมนักเรียนให้เป็นพลเมืองดี ครูทุกคนควรจะต้องมีส่วนร่วมและยอมรับวัตถุประสงค์ในการจัดโปรแกรมการสอนร่วมกัน ในการวางแผนการสอนนี้จะต้องยอมรับว่า การเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ย่อมมีผลสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี โรงเรียนจึงควรส่งเสริมกิจกรรมในโรงเรียนให้มีความหมายและเกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ และในขณะเดียวกัน แบบเรียนก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ จึงควรจะใช้อ่านประกอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น โครงการที่จัดขึ้นเมื่อสอคล้องกับวัตถุประสงค์แล้ว จะก่อให้เกิดอุดมคติ ความรักชาติ และเป็นแนวทางเพื่อให้เด็กได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคม

ในต่างประเทศก็ได้มีผลงานทางการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งอาจนำมาศึกษาและพิจารณาเป็นแนวทางประกอบการวิจัยนี้ได้ ดังต่อไปนี้

ในปี ค.ศ. 1968 Donald Leon Bechtel¹⁰ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Analysis of Selected Civic Attitudes in High School American History, Geography and Civic Textbooks, 1885-1914" โดยมีความมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์

¹⁰ Donald Leon Bechtel, "An Analysis of Selected Civic Attitudes in High School American History, Geography and Civic Textbooks 1885-1914," Dissertation Abstracts International, Vol. 29, No.9-10 (March-April, 1969), pp. 2972 A-2973 A.

ทัศนคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี ซึ่งปรากฏในแบบเรียนประวัติศาสตร์อเมริกัน ภูมิศาสตร์ และหน้าที่พลเมือง ที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1885 - 1914 ผู้วิจัยนำแบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการของแต่ละรัฐอนุมัติให้ใช้ในโรงเรียนมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ ความรู้สึกชาตินิยม ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ความรู้เกี่ยวกับการปกครอง ค่านิยม คำสอนทางศาสนาและการเลือกตั้ง แบบเรียนหน้ามาวิเคราะห์เป็นแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ 37 เล่ม แบบเรียนภูมิศาสตร์ 29 เล่ม แบบเรียนวิชาการปกครอง 17 เล่ม และแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง 37 เล่ม ผลการวิจัยพบว่า ความรู้สึกชาตินิยมอเมริกันปรากฏในแบบเรียนประวัติศาสตร์มากกว่าแบบเรียนภูมิศาสตร์และหน้าที่พลเมือง แบบเรียนหน้าที่พลเมืองให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่พลเมือง และให้ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยค่อนข้างน้อย ส่วนแบบเรียนภูมิศาสตร์ปรากฏว่า ไม่มีทัศนคติของความเป็นพลเมืองดีแทรกอยู่เลย .

ในปี ค.ศ. 1969 ชาร์ล ดักลาส แครี่¹¹ แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการเป็นพลเมืองดีในสหภาพโซเวียตรัสเซีย" เป็นการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการฝึกหัดความเป็นพลเมืองดีแก่เยาวชนโดยการจัดการสอนในโรงเรียนของประเทศรัสเซียระดับประถมและมัธยมศึกษา วิธีที่ใช้ในการวิจัยคือการวิเคราะห์แบบเรียน หรือวัสดุที่ได้มาจากหน่วยงานการศึกษา เช่น ได้จาก The Central Coordinating Institution For Education in the U.S.S.R. และ The Academy of Pedagogical Science เป็นต้น จากการวิจัยพบว่า แก่นสำคัญของการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี ของรัสเซีย คือ บุคคลต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และต้องผูกพันกับรัฐบาลโซเวียต โรงเรียนเป็นสถานที่ที่สำคัญในการรับผิดชอบอบรมนักเรียนให้เหมาะสมถูกต้อง การจัดกิจกรรมในชั้นสูง ๆ นั้น ยุ่งยากซับซ้อน จึงต้องมีการวางแผน ส่วนเรื่องการจัดระเบียบ การรวบรวม

¹¹Charles Douglass Cary, "Education for Citizenship in the U.S.S.R.," Dissertation Abstracts International, Vol. XXX, No. 12 (June, 1970), p. 5493 A.

หลักจิตวิทยา หลักการศึกษา การใช้อุปกรณ์ อยู่ในความรับผิดชอบของนักสังคมวิทยา และ
องค์การเยาวชนในโรงเรียน เนื่องจากกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อเด็กมาก จึงพยายามกำหนด
ให้กลุ่มเพื่อนเป็นไปตามที่ผู้ใหญ่ต้องการ

ในปี ค.ศ. 1971 Richard C. Remy¹² ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและการปกครอง" (High School
Seniors' Attitudes Toward Their Civics and Government Instruction)
โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจทัศนคติ และความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนวิชาหน้าที่พล-
เมืองและการปกครอง สำรวจเนื้อหาวิชาที่นักเรียนสนใจและต้องการเรียน ตลอดจนอุปกรณ์
ประกอบการสอน และการจัดประสบการณ์ของครูให้แก่ นักเรียน

ผลจากการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความเบื่อหน่ายในวิชาหน้าที่พลเมืองและการปกครอง
เนื่องจากการจัดเนื้อหาของนักการศึกษา และการสอนของครูไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของ
นักเรียน นักเรียนมีความเห็นว่า การสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ครูมักจะสอนตามเนื้อหาในแบบ
เรียน สอนแต่หลักการซึ่งไม่สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนไม่เข้าใจสภาพ
ปัญหาการเมืองและการปกครองอย่างถ่องแท้ ครูมักจะใช้หนังสือแบบเรียนเพียงเล่มเดียวสอน
นักเรียนมีความต้องการที่จะให้ครูจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์แห่งประชาธิปไตย และฝึก
การคิดอย่างมีเหตุผลให้แก่ทุกคน นักเรียนต้องการให้ครูนำเอาปัญหาสังคม ปัญหาการเมือง
การปกครองในปัจจุบันมาอภิปรายเสมอ ๆ ผู้วิจัยได้สรุปว่า การจัดการเรียนการสอนของครู
ควรมุ่งให้เด็กได้รับประโยชน์มากที่สุด และจะคำนึงถึงความต้องการของเด็กเป็นประการ
สำคัญ

¹²Richard C. Remy, "High School Seniors' Attitudes Toward
Their Civics and Government Instruction," Social Education, (October,
1972), pp. 591-6.

ในปี ค.ศ. 1972 Gordon Scott Bachus¹³ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Analysis of the Academic Preparation, Teaching Assignments, and Professionalism of Selected Social Studies Teachers in Secondary Schools of Arkansas." โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมทางด้านวิชาการของครูสังคมศึกษาและการกำหนดงานทางด้านการสอน ทักษะของครูสังคมศึกษาที่มีต่อเนื้อหาวิชาและหลักสูตร ตลอดจนความก้าวหน้าทางงานอาชีพของครูสังคมศึกษา ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูสังคมศึกษา จำนวน 60 คน ในโรงเรียนมัธยมในรัฐ Arkansas ผลจากการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมในรัฐ Arkansas ไม่ได้รับการเตรียมตัวทางด้านวิชาการอย่างเพียงพอในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย และจากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ครูสังคมศึกษาส่วนมากได้เรียนทางสายวิชาประวัติศาสตร์มากกว่าวิชาอื่นในหมวดสังคมศาสตร์ ครูสังคมศึกษาต้องสอนวิชาที่ไม่ตรงกับความรู้พื้นฐานที่ตนได้เรียนมา และจำนวนชั่วโมงที่ครูต้องสอนมีมาก ซึ่งมีผลต่อทัศนคติของครูที่มีต่อเนื้อหาวิชาในสายอื่น ๆ ในหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษา และครูสังคมศึกษาในรัฐ Arkansas ไม่สนใจที่จะเข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพครู ตลอดจนไม่สนใจที่จะอ่านนิตยสารที่เกี่ยวกับงานอาชีพของตน

ปี ค.ศ. 1972 Helen Wright¹⁴ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Study of the Relationship of the Ninth-Grade Civics Course to the Political Knowledge and Attitudes of Anglo-American and Spanish-American Students" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมืองที่

¹³Gordon Scott Bachus, "An Analysis of the Academic Preparation, Teaching Assignments, and Professionalism of Selected Social Studies Teachers in Secondary Schools of Arkansas," Dissertation Abstracts International, Vol. 33, No. 5 (November, 1972), p. 2086.

¹⁴Helen Wright, "A Study of The Relationship of The Ninth-Grade Civics Course to the Political Knowledge and Attitudes of Anglo-American and Spanish-American Students," Dissertation Abstracts International, Vol. 34, No. 1 (July, 1973), pp. 119 A-120 A.

ที่ใช้สอนนักเรียนระดับเกรด 9 กับความรู้ทางการเมืองของนักเรียน ตลอดจนทัศนคติต่อคะแนนของวิชานี้ นักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร คือชนกลุ่มน้อยในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีเชื้อชาติ Anglo-American ที่เคยเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองแล้ว กับนักเรียนเชื้อชาติ Spanish-American ที่ยังไม่เคยเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองมาก่อน การวิจัยจะแบ่งกลุ่มประชากรตัวอย่าง โดยคำนึงถึงพื้นฐานทางเพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ระดับสัมฤทธิผลทางการเรียน และภาษาที่ใช้พูดในครอบครัว ผลจากการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่เคยเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองมาก่อนแล้ว มีความรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง และสามารถตอบคำถามเรื่องราวทางการเมืองโดยได้คะแนนมากกว่านักเรียนที่ยังไม่เคยเรียนวิชานี้เลย

2. ความแตกต่างทางสถานภาพทางเศรษฐกิจ และภาษาที่ใช้ของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีผลต่อการเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง และความสนใจในทางการเมือง นักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงจะเห็นความสำคัญของคะแนน และสนใจในทางการเมืองมากกว่าเด็กที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ และมีภาษาใช้สองภาษาในครอบครัว

ปี ค.ศ. 1973 Ellen Joy Schmink¹⁵ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Study of Attitudes Toward Citizenship as Reported by Suburban High School Students" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจทัศนคติของนักเรียนในระดับมัธยมที่อยู่นอกเมืองเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองก็ ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามไปยังนักเรียนระดับเกรด 9-12 ในโรงเรียน 3 แห่งที่อยู่จังหวัดกันนอกเมืองหลวง โดยเน้นความถี่รวมยอดเกี่ยวกับประชาธิปไตย การเป็นพลเมืองดี (Good Citizen) ความสนใจทางการเมือง ความเชื่อในหลักการของระบอบประชาธิปไตย และความถี่รวมยอดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนไม่มีทัศนคติที่แตกต่างกันเกี่ยวกับความคิด

---

¹⁵Ellen Joy Schmink, "A Study of Attitudes Toward Citizenship as Reported by Suburban High School Students," Dissertation Abstracts International, Vol. 34, No. 4 (October, 1973), p. 1499 A.

รวมยอดทางประชาธิปไตย แม้จะมีพื้นฐานทางเพศ วรรคชั้น และโรงเรียนต่างกัน และความสนใจทางการเมืองของนักเรียนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเพศ วรรคชั้น หรือประเภท โรงเรียนมากนัก และไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างวรรคชั้นของนักเรียน กับทัศนคติของพวกเขาที่มีต่อความคิดรวบยอดเรื่องประชาธิปไตย หรือความเชื่อในหลักการประชาธิปไตย

ในปี ค.ศ. 1974 Bob L. Taylor¹⁶ ได้เขียนบทความเรื่อง "Is Citizenship Education Obsolete ?" โดยให้ข้อเสนอแนะในการจัดโครงการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ดังนี้

1. โรงเรียนจะต้องจัดประสบการณ์ภายในโรงเรียนให้กับนักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาความรู้ ขณะเดียวกัน โรงเรียนจะต้องจัดให้นักเรียนมีประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสังคมภายนอกโรงเรียนด้วย
2. สภาพแวดล้อมของโรงเรียนจะต้องเปลี่ยนรูปแบบใหม่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และให้นักเรียนฝึกความรับผิดชอบทั้งด้านการเรียนและการทำงาน เพราะจะหวังพึ่งครูเพียงคนเดียวย่อมเป็นไปไม่ได้ และบ่อยครั้งที่ครูสังคมศึกษาไม่เคยใช้สภาพแวดล้อมมาเป็นแหล่งส่งเสริมความรู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนควรเน้นให้เป็นรูปแบบของสังคม และแบบการเมืองซึ่งนักเรียนอาศัยอยู่
3. การสอนหน้าที่พลเมืองควรจะสร้างการเรียนรู้แบบวิถีชีวิตของบุคคลในสังคม
4. โรงเรียนจะต้องสร้างค่านิยมพร้อม ๆ กับให้ความรู้แก่นักเรียน เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของสังคม และจะต้องสอนให้นักเรียนเข้าใจระบบการเมือง ระบบสังคม ซึ่งโรงเรียนอาจจำลองสภาพการณ์ต่าง ๆ ของสังคมขึ้นในโรงเรียนได้ เพื่อฝึกทักษะ ความรู้ ค่านิยม ในสังคมให้กับนักเรียน
5. โรงเรียนจะต้องให้ออกาสนักเรียนที่จะแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ในค่านการเมือง และอื่น ๆ โรงเรียนควรจัดหาข้อมูลที่นักเรียนต้องการทราบ เพื่อส่งเสริมความรู้

¹⁶Bob L. Taylor, "Is Citizenship Education Obsolete ?"

6. โรงเรียนและครูจะต้องจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรส่งเสริมศึกษามาก เพราะเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนตัดสินใจในเหตุการณ์ หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ โดยใช้กิจกรรมเป็นแหล่งฝึกทักษะในการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย